

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 12. detsember 2023
(OR. en)

16588/23

LIMITE

ELARG 91
COWEB 161
COEST 657

MÄRKUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Nõukogu

Komisjoni dok nr: COM (2023) 690 FINAL

Teema: Eelnõu: nõukogu järeldused laienemise kohta

Delegatsioonidele edastatakse lisas üldasjade nõukogu 12. detsembri 2023. aasta istungi ettevalmistamiseks laienemist käsitlevate nõukogu järelduste eelnõu, mille koostas eesistujariik alaliste esindajate komitees toimunud arutelude põhjal. Käesolev tekst esitatakse nõukogule läbivaatamiseks ja vastuvõtmiseks.

ÜLDASJADE NÕUKOGU

EELNÕU: NÕUKOGU JÄRELDUSED LAIENEMISE KOHTA

1. Nõukogu võtab igati teadmiseks komisjoni 2023. aasta 8. novembri teatise ELi laienemispoliitika kohta, mis sisaldab teavet Montenegro, Serbia, Põhja-Makedoonia, Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, Kosovo,* Türgi, Ukraina, Moldova Vabariigi (edaspidi: Moldova) ning Gruusia kohta.
2. Nõukogu kinnitab taas oma pühendumust laienemisele kooskõlas Euroopa Ülemkogu poolt 2006. aasta detsembris heaks kiidetud uuendatud laienemiskonsensusega ja pärast seda vastu võetud nõukogu järeldustega. Kooskõlas varasemate nõukogu järeldustega ning Kopenhaageni poliitiliste kriteeriumide raames kinnitab nõukogu taas vajadust õiglase ja range tingimuslikkuse, saavutatust lähtumise põhimõtte ja tagasipööratavuse järele. Nõukogu rõhutab, et on tähtis tagada ELi suutlikkus jätkata ja süvendada omaenda arengut, sealhulgas suutlikkus integreerida uusi liikmeid. Nõukogu ootab jätkuvalt, et partnerid võtaksid vastutuse ning tõendaksid oma lubaduste ja poliitilise tahte tõsiseltvõetavust, rakendades vajalikke reforme ja saavutades seoses põhialustega märgatavat edu.

---

* Kõnealune nimetus ei piira seisukohti staatuse suhtes ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244/1999 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

3. Laienemine on geostrateegiline investering rahusse, julgeolekusse, stabiilsusesse ja heaolusse. See on kandev jõud Euroopa kodanike majanduslike ja sotsiaalsete tingimuste parandamisel ja riikidevaheliste erinevuste vähendamisel ning peab edendama liidu aluseks olevaid väärtuseid. Liidu edasiseks laienemiseks peavad olema valmis nii EL kui ka tulevased liikmesriigid. Liiduga ühineda soovijad peavad suurendama oma reformipüüdlusi, eelkõige õigusriigi valdkonnas, kooskõlas tulemustel rajaneva ühinemisprotsessiga ning ELi toetusel. Samal ajal peab liit teostama vajalikud sisemised ettevalmistused ja reformid. Määrame kindlaks oma pikaajalised ambitsioonid ja nende saavutamise viisid. Käsitleme nii meie prioriteetide ja poliitikaga seotud peamisi küsimusi kui ka oma tegutsemisvõimet. See muudab ELi tugevamaks ja suurendab Euroopa suveräänsust.
4. Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda näitab, et laienemine on ka strateegiline prioriteet. Tuletades selles kontekstis meelde 2003. aasta Thessaloniki tegevuskava ja Euroopa Ülemkogu 2022. aasta juunikuu järeldusi, kinnitab nõukogu oma täielikku ja kindlat pühendumust Lääne-Balkani, Ukraina, Moldova ja Gruusia väljavaatele saada ELi liikmeks, korrates, et nende tulevik on Euroopa Liidus. Türgi on jätkuvalt kandidaatriik ja üks võtmetähtsusega partner paljudes ühist huvi pakkuvates valdkondades.
5. ELi aluseks olevate väärtuste austamine ja nende edendamisele pühendumine ning ELiga liitumise nimel nõutavate kohustuste täitmine on kõigi ELiga liituda soovivate partnerite jaoks ilmtingimata vajalikud. Nõukogu kordab, et õigusriigi põhimõtte järgimine on põhiväärtus, millele EL on rajatud, ning ELi liikmesuse suunas liikumiseks jätkuvalt hädavajalik eeltingimus. Reformide abil tehtud püsivad ja tagasipööramatud edusammud õigusriigi ja põhiõiguste valdkonnas, demokraatlike institutsioonide toimimine, sealhulgas polariseerumatus, avalik haldus ja majanduslikud kriteeriumid on jätkuvalt peamised võrdlusalused, mille põhjal hinnatakse liikumist ELi liikmesuse suunas.

6. Põhiõiguste kaitse on ELi väärtuste keskmes. Nõukogu pöörab partnerite edusammudele selles valdkonnas erilist tähelepanu ning tuletab meelde, et usaldusväärsed meetmed täheldatud puuduste kõrvaldamiseks on üldine prioriteet. Sellega seoses kordab nõukogu, et on tähtis tagada lapse õigused ning vähemustesse ja haavatavatesse rühmadesse kuuluvate isikute (nt romad, puuetega inimesed ning lesbid, geid, biseksuaalsed, trans- ja intersoolised ehk LGBTI-inimesed ja rahvusvähemuste hulka kuuluvad inimesed) õigused ja mittediskrimineeriv kohtlemine. Nõukogu kordab taas, et soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas tuleb tagada naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamine ning naistele ja tütarlastele põhiõiguste täieliku kasutamise võimalus. Nõukogu tuletab meelde, et väljendusvabadus, meediavabadus ja pluralism on demokraatliku ühiskonna alustalad, ning konkreetsed ja märgatavad tulemused nendes üliolulistest valdkondades on jätkuvalt ilmtingimata vajalikud.
7. Nõukogu toonitab ühtlasi vajadust, et partnerid teeksid edusamme ulatusliku kohtureformi, korruptsioonivastase võitluse, sealhulgas deoligarhiseerimise, ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse valdkonnas. Nõukogu tuletab meelde, et organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses on jätkuvalt vaja saavutada häid tulemusi lõplike süüdimõistvate kohtuotsuste tegemisel ning kuritegeliku vara arestimisel ja konfiskeerimisel.
8. Lääne-Balkani piirkonnas on jätkuvalt vaja teha otsustavaid jõupingutusi leppimise ja piirkondliku stabiilsuse edendamiseks, sealhulgas lahendades partnerite kahepoolseid vaidlusi ja küsimusi, mille põhjused peituvad minevikupärandis, kooskõlas rahvusvahelise õiguse ja väljakujunenud põhimõtetega, sealhulgas õigusjärgluse küsimusi käsitlev leping.
9. Nõukogu toonitab tungivalt, et on ülioluline süvendada veelgi koostööd välispoliitika küsimustes, ja liidu ootusi, et partnerid järgiksid oma tegevuses täielikult ELi ühist välis- ja julgeolekupoliitikat (ÜVJP), sealhulgas piiravate meetmete osas, mis on ELi integratsiooniprotsessi oluline aspekt ning väljendab selgelt partneri strateegilist valikut ja kohta väärtustel põhinevas ühenduses. EL toetab jätkuvalt partnereid ja osutab abi eelkõige neile, kes järgivad ELi ÜVJP-d täielikult, sealhulgas suurendamaks nende võimet hübriidohtudele vastu panna. Jätkuvalt on ülimalt tähtis vältida ELi piiravatest meetmetest kõrvalehoidmist, sealhulgas nendest, mis on võetud vastu Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale reageerimiseks.

10. Nõukogu väljendab heameelt partneritega toimuva eduka koostöö üle hübriidohtudega võitlemise ning terrorismi, radikaliseerumise ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse vallas ning on jätkuvalt pühendunud koostöö edasisele süvendamisele nendes valdkondades. Endiselt on ülioluline prioriteet võidelda infoga manipuleerimise, sealhulgas desinformatsiooni vastu. Nõukogu tuletab meelde, et Euroopa Liit kavatses intensiivistada oma koostööd partneritega, et võidelda Venemaa levitatavate Venemaa Ukraina-vastast agressioonisõda käsitlevate valenarratiivide ja desinformatsiooni vastu.
11. Ebaseaduslik ränne on jätkuvalt üks peamine väljakutse ning sellega toimetulemiseks on jätkuvalt vaja teha koostööd ja koordineerida tegevusi kõigi partneritega. Nõukogu tunnustab Lääne-Balkani partnereid nende konstruktiivse koostöö eest ning Türgit jätkuvate jõupingutuste eest maailma ühe suurima pagulaskogukonna vastuvõtmisel. Nõukogu toonitab samuti, et on ülioluline, et partnerid ühtlustaksid oma viisapoliitika ELi omaga.
12. Nõukogu kutsub kõiki partnereid üles edastama oma kodanikele selget teavet kasu ja kohustuste kohta, mis kaasnevad nende liikumisega ELiga ühinemise suunas, ning väljendama selgelt oma pühendumust ELi väärtustele ja vajalikele reformidele.
13. EL tugevdab ja intensiivistab jätkuvalt kõigil tasanditel oma toetust tulevaste ELi liikmete poliitilistele, majanduslikele ja sotsiaalsetele muudatustele, tehes seda selle põhjal, milliseid märgatavaid edusamme on saavutatud õigusriigi põhimõtte ja sotsiaal-majanduslike reformide vallas, ning selle põhjal, kas partnerid järgivad Euroopa väärtusi, norme ja standardeid. EL jätkab partneritele märkimisväärse rahalise ja tehnilise abi andmist, eelkõige ühinemiseelse abi rahastamisvahendi (IPA) ning naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Gloaalne Euroopa“ kaudu, samuti mestimise ja TAIEXi kaudu. Tingimuslikkuse põhimõtte ja põhimõtte „Kõigepealt poliitika“ kohaselt on selle rahalise abi eesmärk aidata partneritel võtta vastu reforme ja saavutada täielik kooskõla ELi *acquis*'ga.

14. Nõukogu on jätkuvalt pühendunud sellele, et tuua partnerid ELile lähemale, valmistuda nende ühinemiseks ja tuua nende kodanikele konkreetset kasu juba laienemisprotsessi ajal. Seetõttu innustab nõukogu uurima täiendavaid meetmeid, mille eesmärk on rakendada veelgi järkjärgulist integratsiooni tulemuspõhisel ja tagasipöörataval viisil kooskõlas Euroopa Ülemkogu 2022. aasta juunikuu järeldustega. Nõukogu toonitab, et on oluline kasutada täielikult ära olemasolevate õigusaktide potentsiaali, ning jääb ootama ettepanekuid edasiseks järkjärguliseks integratsiooniks teel täieliku liikmesuse suunas, sealhulgas partneritega tehtava ELi valdkondliku koostöö süvendamiseks ühist huvi pakkuvates valdkondades, tuginedes läbivaadatud laienemismetoodikale. Sellega seoses võtab nõukogu teadmiseks komisjoni teatise Lääne-Balkani uue majanduskasvu kava kohta, mille eesmärk on kiirendada Lääne-Balkani ja ELi vahelist sotsiaal-majanduslikku lähenemist rangete tingimuste alusel ning innustada Lääne-Balkani piirkonda kiirendama ELiga seotud reforme põhialuste vallas, et toetada nende liikumist ELiga ühinemise suunas. Selle kavandatud rakendamine seotakse eeldatavasti edusammudega *acquis*' vallas, piirkondliku koostööga ning Serbia ja Kosovo konstruktiivse osalemisega ELi vahendatud dialoogis. Idapartnerluse regionaalpoliitika raames jätkatakse ka Ukraina, Moldova ja Gruusia toetamist nende liikumisel ELiga ühinemise suunas.

MONTENEGRO

15. Nõukogu väljendab heameelt uue valitsuse moodustamise üle ja innustab teda edendama kiiresti Montenegro liikumist ELiga ühinemise suunas ja riigi strateegilist suunda. Vaja on poliitilist konsensust ja tahet, et taastada kiiresti demokraatlike institutsioonide toimimine ja täita kauaaegsed reformikohustused.
16. Nõukogu väljendab heameelt üldiste edusammude üle, mis on seni saavutatud ühinemisläbirääkimistel, kus 33 sõelutud peatükki on avatud ja kolm on ajutiselt suletud. Montenegro peaks viivitamata koondama uuesti oma jõupingutused õigusriiki käsitlevate 23. ja 24. peatüki vahekriteeriumide täitmisele. Enne selle vahe-eesmärgi saavutamist ei suleta ajutiselt ühtegi peatükki. Nõukogu tuletab meelde, et nende peatükkidega seotud edusammud on ilmtingimata vajalikud ja määravad jätkuvalt ühinemisläbirääkimiste üldise tempo.

17. Nõukogu tuleb meelde tungivat vajadust taastada peamiste kohtuorganite toimimine, eelkõige lõpule viimata ametissenimetamised, ning kiirendada ja süvendada võtmetähtsusega kohtureformide elluviimist, et tagada sõltumatu, tõhus ja kvaliteetne kohtusüsteem. Nõukogu väljendab heameelt nüüd täielikult toimiva konstitutsioonikohtu seitsmenda kohtuniku ametisse nimetamise üle.
18. Nõukogu innustab Montenegrot suurendama oma jõupingutusi eelkõige sellistes kriitilistes valdkondades nagu korrupsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus. Nõukogu tunnustab tehtud edusamme, ent Montenegro peab veel parandama tulemusi uurimistes, süüdistuste esitamisel, lõplike süüdimõistvate kohtuotsuste tegemisel ning kuritegeliku vara arestimisel ja konfiskeerimisel.
19. Märkides mõningaid edusamme, innustab nõukogu Montenegrot ka suurendama jõupingutusi väljendus- ja meediavabaduse valdkonnas, sealhulgas ajakirjanikele igasuguse vägivalda eest institutsioonilise kaitse tagamise valdkonnas.
20. Majanduslike kriteeriumide osas väljendab nõukogu heameelt riigi majanduse jõulise taastumise ja stabiilse kasvu, pangandus- ja finantssektori stabiilsuse ning tööturu olukorra paranemise üle. Nõukogu innustab Montenegrot rakendama struktuurireforme, vähendama valitsemissektori võlga ning jätkama eelarve juhtimise ja läbipaistvuse tõhustamise jõupingutusi.
21. Nõukogu väljendab heameelt selle üle, et riigi valitsus on pühendunud piirkondliku koostöö edasisele arendamisele ja heanaaberlike suhete edendamisele.
22. Nõukogu avaldab Montenegrole suurt tunnustust järjepideva koostöö eest välispoliitika küsimustes ning ELi ÜVJP täieliku järgimise eest, sealhulgas ELi piiravate meetmete osas, mis on selge märk Montenegro strateegilisest pühendumisest ELiga ühinemise suunas liikumisele. Samuti väljendab nõukogu heameelt Montenegro jätkuva aktiivse osalemise üle ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) kohastes ELi missioonides ja operatsioonides.

SERBIA

23. Tuletades meelde oma 13. detsembri 2022. aasta järeldusi, toonitab nõukogu, et ELiga seotud reformide elluviimisel on oluline omada tugevat poliitilist tahet ja olla järjepidev, et teha teoks Serbia strateegiline valik ühineda ELiga. Nõukogu tuletab meelde, et Serbia edusammud õigusriigi põhimõtte ja Kosovoga suhete normaliseerimise alal määravad ka edaspidi ühinemisläbirääkimiste üldise tempo.
24. Nõukogu väljendab heameelt seniste üldiste edusammude üle Serbiaga peetavatel ühinemisläbirääkimistel, kus 35 peatükist on avatud 22 ja kaks on ajutiselt suletud. Serbia peaks jätkama oma jõupingutuste koondamist õigusriiki käsitlevate 23. ja 24. peatüki vahekriteeriumide täitmisele. Nõukogu väljendab heameelt põhiseaduse 2022. aasta muudatusi rakendava viie seaduse õigeaegse vastuvõtmise üle. Siiski on vaja teha täiendavat tööd ja võtta täiendavaid poliitilisi kohustusi, et viia ellu reformid põhivaldkondades, sealhulgas kohtusüsteemis. Lisaks peab Serbia jätkuvalt pöörama erilist tähelepanu põhiõiguste täielikule austamisele, sealhulgas kõige haavatavamate rühmade kaitsele, ning vähemuste hulka kuuluvate isikute mittediskrimineerivale kohtlemisele kogu Serbias.
25. Nõukogu toonitab, et Serbia peab suurendama jõupingutusi korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses. Samuti tuleb Serbial saavutada märgatavaid tulemusi ja veenvaid edusamme tõhusate uurimiste, süüdistuste esitamiste, lõplike süüdimõistmiste ning kuritegeliku vara arestimise ja konfiskeerimise valdkonnas.
26. Nõukogu kordab oma muret piiratud edusammude pärast sõnavabaduse ja meedia sõltumatuse üldise keskkonna parandamisel. Nõukogu innustab Serbiat suurendama jõupingutusi oma meediastrateegia tegevuskava tulemuslikuks rakendamiseks.
27. Nõukogu kordab üleskutset, et Serbia ametivõimud esitaksid ELi käsitlevat teavet objektiivselt ja ühemõtteliselt ning ennetaksid igasugust desinformatsiooni ja välisriigist lähtuvat infoga manipuleerimist ning võitleksid selle vastu aktiivselt kõikides meediakanalites.

28. Nõukogu toonitab jätkuvalt, et on oluline tagada mõtestatud piirkondlik koostöö sõjakuritegude riigisisel menetlemisel, teadmata kadunuks jäänud isikuid puudutavate allesjäänud juhtumite lahendamisel ja täielik koostöö kriminaalkohtute rahvusvahelise järeltegevuse mehhanismiga. Süüdimõistetud sõjakurjategijatele või nende kuritegude ülistamisele või eitamisele ei tohiks olla mingit toetust.
29. Demokraatlike institutsioonide nõuetekohase toimimise tingimuste parandamiseks innustab nõukogu Serbiat tungivalt käsitlema OSCE/ODIHRi ja Euroopa Nõukogu organite ammuseid soovitusi, sealhulgas valimisprotsessi põhiaspekte puudutavaid soovitusi.
30. Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni hinnangu, et Serbia valmisolek seoses klatri 3 („Konkurentsivõime ja kaasav majanduskasv“) avamiskriteeriumidega on jätkuvalt endisel tasemel. Kuigi nõukogu tunneb heameelt seoses Serbia valmiduse hea tasemega majanduslike kriteeriumide osas, innustab ta Serbiat andma täiendavat hoogu erasektorile, kiirendades struktuurireforme avaliku halduse ja riigi omandis olevate ettevõtete juhtimise vallas.
31. Nõukogu väljendab heameelt asjaolu üle, et Serbia on säilitanud oma pühendumuse mitmele piirkondliku koostöö algatusele, ning innustab Serbiat veelgi tugevdama heanaaberlikke suhteid ning aitama kaasa stabiilsusele ja leppimisele kõigi oma piirkonna partneritega.
32. Nõukogu kordab oma kindlat ootust, et Serbia suurendab esmajärjekorras oma jõupingutusi järgida täielikult ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohaseid seisukohti ja piiravaid meetmeid, sealhulgas Venemaa ja Valgevene osas. Samuti kutsub nõukogu Serbia ametivõime üles hoiduma tegevustest ja avaldustest, mis töötavad vastu ELi seisukohtadele välispoliitika ja muudes strateegilistes küsimustes. Nõukogu võtab igati teadmiseks Serbia humanitaar- ja muu abi Ukrainale. Ühtlasi väljendab nõukogu heameelt seoses Serbia ja ELi paranenud koostööga ELi piiravatest meetmetest kõrvalehoidmise takistamise valdkonnas ning innustab Serbiat asjaomaseid jõupingutusi jätkama. Nõukogu väljendab heameelt seoses Serbia jätkuva aktiivse osalemisega ELi ÜJKP kohastes ELi missioonides ja operatsioonides ning seoses neisse olulise panuse andmisega.

33. Tunnustades küll selles valdkonnas tehtud edusamme, rõhutab nõukogu jätkuvalt, et Serbia peab täielikult täitma oma kohustuse viia riigi viisapoliitika vastavusse ELi omaga.
34. Nõukogu kordab, et vägivallale ei ole õigustust, ning mõistab teravalt hukka 29. mail 2023 Kosovo serblastest meelevaldajate poolt toime pandud vägivaldsed teod kodanike, Kosovo rahuvalvejõudude, õiguskaitsetöötajate ja ajakirjanike vastu, samuti 24. septembril 2023 Kosovo põhjaosas toime pandud vägivaldse rünnaku Kosovo politsei vastu. Nõukogu eeldab, et Serbia teeb täielikku koostööd ja võtab kõik vajalikud meetmed nende rünnakute toimepanijate kinnipidamiseks ja kiireks kohtu alla andmiseks. Nõukogu avaldab kahetsust, et Serbia ei ole sellega seoses võtnud piisavalt meetmeid. Nõukogu väljendab muret selle üle, et Serbia on korduvalt kokku pannud sõjalisi üksusi Kosovo lähinaabruses, ning samal ajal võtab teadmiseks hilisema vägede ja varustuse hulga vähendamise. Serbia ja Kosovo peavad tegema pidevaid jõupingutusi pingete leevendamiseks, hoiduma ühepoolsetest ja provokatiivsetest tegevustest, mis võivad viia pingeteni ja vägivallani, ning lõpetama lõhestava retoorika. Nõukogu väljendab heameelt asjaolu üle, et Serbia on astunud samme õiges suunas, sealhulgas julgustades avalikult Kosovo serblasi osalema kohalikel valimistel Kosovo põhjaosas. Serbia peaks samuti julgustama Kosovo serblasi pöörduma tagasi asutuste juurde, kust nad lahkusid. Nõukogu tuletab meelde, et kooskõlas Euroopa Ülemkogu 2023. aasta 26.–27. oktoobri järeldustega on poolte suutmatusel pingeid leevendada tagajärjed.
35. Nõukogu eeldab, et nii Serbia kui ka Kosovo leiavad Kosovo põhjaosas valitsevale olukorrale püsiva lahenduse, mis tagab kõigile kodanikele turvalisuse, julgeoleku ja osalusdemokraatia.
36. Nõukogu eeldab, et Serbia osaleb ELi vahendatud dialoogis heas usus ja kompromissi vaimus, et saavutada täiendava viivitusteta Kosovoga terviklik õiguslikult siduv kokkulepe suhete normaliseerimise kohta kooskõlas rahvusvahelise õiguse ja ELi *acquis*'ga. Selles kokkuleppes tuleks käsitleda kõiki peamisi lahendamata küsimusi ja seeläbi peaks see toetama piirkonna stabiilsuse tagamist. Suhete normaliseerimine ja dialoogi raames võetud kohustuste täitmine on möödapääsmatu tingimus mõlema osapoole Euroopa suunas liikumisel ning edusammude puudumisel võivad mõlemad jääda ilma olulistest võimalustest.

37. Nõukogu väljendab heameelt seoses 2023. aasta veebruaris ja märtsis vastu võetud Kosovo ja Serbia vaheliste suhete normaliseerimisele suunatud lepingu ja selle rakenduslisaga ning peab kahetsusväärseks, et kumbki pool ei ole piisavalt rakendanud kõnealust lepingut ega täitnud ka muid täitmist ootavaid kohustusi, mis on kokku lepitud ELi vahendatud dialoogi raames, mida juhib kõrge esindaja ja toetab ELi eriesindaja. Nõukogu kutsub Serbiat ja Kosovot üles neid viivitamata ja eeltingimusteta täielikult austama ja täitma. See hõlmab serblaste enamusega kohalike omavalitsuste liidu/ühenduse loomist. Nõukogu väljendab heameelt seoses Serbia ja Kosovo valmisolekuga kiita heaks ELi vahendaja poolt osapooltele esitatud statuudi kavand, tingimusel et selle alusel tuleb teha täiendavat tööd.
38. Nõukogu palub komisjonil ja kõrgel esindajal teha nõukogule kiiresti, enne 2024. aasta jaanuari lõppu ettepaneku Serbia ühinemisläbirääkimiste 35. peatüki kriteeriumide muutmiseks, et kajastada lepingust ja selle rakenduslisast Serbiale tulenevaid kohustusi.

PÕHJA-MAKEDOONIA

39. Tuletades meelde nõukogu 2022. aasta juuli järeldusi, väljendab nõukogu heameelt Põhja-Makedooniaga 2022. aasta juulis peetud esimese valitsustevahelise konverentsi üle ja sõelumiskoosolekute eduka lõpuleviimise üle. Nõukogu on valmis kutsuma kokku veel ühe valitsustevahelise konverentsi ilma edasiste viivituste ega täiendava poliitilise otsuseta niipea, kui Põhja-Makedoonia on kooskõlas oma sisemenetlustega täitnud oma kohustuse viia lõpule põhiseaduse muudatused, millele on osutatud nõukogu 2022. aasta juuli järeldustes. Nõukogu kutsub Põhja-Makedooniat üles kiirendama nende muudatuste lõpuleviimist. Seejärel on nõukogu valmis avama läbirääkimisraamistiku kohaselt esimese läbirääkimisklastri niipea kui võimalik.
40. Nõukogu innustab kõiki parlamendiparteiseid keskenduma ELiga seotud reformide ja ELiga ühinemise protsessi edendamisele.

41. Nõukogu väljendab heameelt seoses sellega, milline on Põhja-Makedoonia valmiduse tase peamistes valdkondades, ning toonitab, et on oluline kiirendada ELi-suunalisi reforme ja veelgi tugevdada nende rakendamist, eelkõige põhialuste ja õigusriigi valdkonnas. Põhja-Makedoonia peab täitma nõuded kohtusüsteemi sõltumatuse, professionaalsuse ja erapooletuse valdkonnas ning korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse ning avaliku halduse reformimise valdkonnas. Nõukogu väljendab tõsist muret kriminaalseadustiku mõningate, paljusid suurkorruptsiooni juhtumeid mõjutavate muudatuste pärast ning kohtunõukogu ja kohtusüsteemi tööle avalduva lubamatu välismõju pärast. Lisaks kutsub nõukogu Põhja-Makedooniat üles jätkama jõupingutusi põhiõiguste, sealhulgas vähemuste hulka või kogukondadesse kuuluvate isikute õiguste, meediavabaduse ja väljendusvabaduse edasiseks tugevdamiseks.
42. Nõukogu tuletab meelde vajadust viia kaasavalt ja õigeaegselt lõpule valimisi käsitlevate reformitud õigusaktide läbivaatamine ja rakendamine kooskõlas OSCE/ODIHRi ja Veneetsia komisjoni soovitustega.
43. Majanduslike kriteeriumide osas väljendab nõukogu heameelt tehtud edusammude üle, eelkõige riigi rahanduse jätkusuutlikkuse valdkonnas, ning innustab Põhja-Makedooniat jätkama jõupingutusi, et paremini täita ELi siseturu nõuded ning tulla toime liidusisese konkurentsisure ja liidusiseste turujõududega.
44. Nõukogu märgib, et heanaaberlikud suhted ja piirkondlik koostöö on jätkuvalt laienemisprotsessi ning stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessi ilmingimata vajalikud elemendid. Nõukogu tuletab meelde, kui oluline on saavutada märgatavaid tulemusi ja rakendada heas usus kahepoolseid lepinguid, sealhulgas Prespa kokkulepet Kreekaga ning sõpruse, heanaaberlikkuse ja koostöö lepingut Bulgaariaga.

45. Nõukogu avaldab Põhja-Makedooniale suurt tunnustust järjepideva koostöö eest välispoliitika küsimustes ning eelkõige ELi ÜVJP täieliku järgimise eest, sealhulgas ELi piiravate meetmete osas, mis on selge märk Põhja-Makedoonia strateegilisest pühendumisest ELiga ühinemise suunas liikumisele. Nõukogu väljendab heameelt Põhja-Makedoonia jätkuva aktiivse osalemise üle ELi ÜJKP kohastes ELi missioonides ja operatsioonides. Samuti tunnustab nõukogu Põhja-Makedooniat aktiivse rolli eest, mida ta täitis keerulises geopoliitilises kontekstis Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) eesistujana.

ALBAANIA

46. Nõukogu väljendab heameelt Albaaniaga 2022. aasta juulis peetud esimese valitsustevahelise konverentsi üle. Nõukogu väljendab heameelt viimase aasta jooksul tehtud reformialaste edusammude üle, sealhulgas sõelumiskoosolekute eduka lõpuleviimise üle. Nõukogu jääb ootama Albaania ühinemisprotsessis järgmiste sammude astumist ning esimese läbirääkimisklastri avamist, mis peaks toimuma niipea kui võimalik.
47. Nõukogu tuletab meelde, et kaasav ja konstruktiivne poliitiline dialoog riigis on endiselt ülilooluline ELiga seotud reformide vastuvõtmise edendamiseks.
48. Nõukogu väljendab heameelt tehtud edusammude üle, eeskätt põhialuste ja eriti õigusriigi, ulatusliku kohtureformi jätkuva rakendamise ja avaliku halduse reformimise valdkonnas. Nõukogu väljendab heameelt asjaolu üle, et kontrolliprotsess on pidevalt edenenud ja andnud märgatavaid tulemusi. Nõukogu toonitab, et on oluline kiirendada ELi-suunalisi reforme ja veelgi tugevdada nende rakendamist. Nõukogu võtab positiivselt teadmiseks korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse eristruktuuride saavutatud konkreetset tulemust ning jätkuva hea koostöö ELi ja liikmesriikide õiguskaitseasutustega. Jõupingutusi heade tulemuste saavutamiseks korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses tuleb jätkata. Samuti on vaja tõhustada koostööd uurimiste valdkonnas, sealhulgas koostööd Euroopa Pettustevastase Ametiga (OLAF).

49. Nõukogu kutsub Albaaniat üles jätkama jõupingutusi, et veelgi tugevdada põhiõiguste, meediavabaduse ja väljendusvabaduse ning vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste kaitset. Nõukogu innustab ellu viima ulatuslikku maasektori reformi ja tugevdama omandiõigusi läbipaistval moel, sealhulgas konsulteerides kõikide asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas tegeledes dokumentide võltsimise juhtumitega ning liikudes kiiresti edasi registreerimis- ja kompenseerimisprotsessiga. Nõukogu väljendab heameelt vähemusi käsitlevate teiseste õigusaktide vastuvõtmise üle ning kutsub Albaaniat jätkuvalt tungivalt üles võtma kiiresti vastu ja rakendama ülejäänud asjaomaseid määrusi, mis on seotud rahvusvähemustesse kuuluvate isikute kaitset käsitleva 2017. aasta raamseadusega, kooskõlas Euroopa standarditega ja kaasates kõik asjaomased sidusrühmad. Samuti innustab nõukogu Albaaniat viima kooskõlas rahvusvaheliste standarditega lõpule kõik rahvaloendusega seotud protsessid.
50. Rände valdkonnas peaks Albaania jätkama oma õigusraamistiku ajakohastamist lähtuvalt ELi *acquis* 'st. Tunnustades küll tehtud edusamme, julgustab nõukogu Albaaniat täitma oma kohustust viia riigi viisapoliitika vastavusse ELi omaga.
51. Majanduslike kriteeriumide osas väljendab nõukogu heameelt Albaania majanduse vastupanuvõime ja taastumise üle ning innustab Albaaniat jätkama jõupingutusi, et paremini täita ELi siseturu nõuded ning tulla toime liidusisese konkurentsisure ja liidusiseste turujõududega.
52. Nõukogu väljendab heameelt Albaania jätkuva konstruktiivse piirkondlikus koostöös osalemise üle. Nõukogu märgib, et heanaaberlikud suhted ja piirkondlik koostöö on jätkuvalt laienemisprotsessi ning stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsessi ilmtingimata vajalikud elemendid.
53. Nõukogu avaldab Albaaniale suurt tunnustust järjepideva koostöö eest välispoliitika küsimustes ning eelkõige ELi ÜVJP täieliku järgimise eest, sealhulgas ELi piiravate meetmete osas, mis on selge märk Albaania strateegilisest pühendumisest ELiga ühinemise suunas liikumisele. Nõukogu väljendab heameelt selle Albaania jätkuva aktiivse osalemise üle ELi ÜJKP kohastes ELi missioonides ja operatsioonides. Lisaks tunnustab nõukogu Albaaniat kui ÜRO Julgeolekunõukogu mittealalist liiget aktiivse osalemise eest reeglitel põhineva rahvusvahelise korra edendamises ja kaitsmises.

TÜRGI

54. Nõukogu tuletab meelde kõiki varasemaid nõukogu ja Euroopa Ülemkogu järeldusi, mis käsitlevad Euroopa Liidu suhteid Türgiga, eelkõige Euroopa Liidu strateegilist huvi selle vastu, et keskkond Vahemere idaosas oleks stabiilne ja turvaline, ning Türgiga selliste suhete arendamise vastu, mis põhinevad koostööl ja on vastastikku kasulikud.
55. EL on jätkuvalt valmis tegema Türgiga järk-järgult, proportsionaalselt ja tagasipöörataval viisil koostööd mitmes ühist huvi pakkavas valdkonnas, mille suhtes kohaldatakse Euroopa Ülemkogu liikmete poolt 25. märtsil 2021 ja eelnevates Euroopa Ülemkogu järeldustes sätestatud tingimusi. Lisaks on nõukogu endiselt pühendunud avatud ja ausa dialoogi säilitamisele, ühiste probleemidega tegelemisele ja koostööle olulistest ühist huvi pakkuvates valdkondades, nagu ränne, rahvatervis, kliima, terrorismivastane võitlus ja piirkondlikud küsimused. Nõukogu võtab teadmiseks ELi ja Türgi vaheliste kõrgetasemeliste dialoogide hiljutise taasalustamise mitmes nimetatud küsimuses.
56. Nõukogu võtab igati teadmiseks Türgi ja Kreeka vaheliste suhete hiljutise paranemise ning loodab, et see on püsiv. Nõukogu väljendab heameelt seoses Vahemere idaosas toimunud pingete leevendamise ja mis peab jätkuma.
57. EL reageeris 2023. aasta veebruaris Türgi kaguosa tabanud maavärinatele kiiresti ja solidaarselt, pakkudes liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kaudu päästemeeskondi ja mitterahalist abi, ning aitas koguda rahvusvaheliselt üldsuselt toetuseks kokku 6 miljardit eurot.

58. Nõukogu eeldab jätkuvalt, et Türgi pühendub selgelt heanaaberlikele suhetele ja vaidluste rahumeelsele lahendamisele, pöördudes vajaduse korral Rahvusvahelisse Kohtusse. Nõukogu, nagu on märgitud kõigis asjaomastes nõukogu järeldustes ning 21. septembri 2005. aasta deklaratsioonis, kutsub Türgit üles täitma oma läbirääkimisraamistikust tulenevaid kohustusi, sealhulgas täielikult ja mittediskrimineerivalt rakendama assotsieerimislepingu lisaprotokollid kõikide liikmesriikide suhtes. Kõikide liikmesriikide tunnustamine on ilmtingimata vajalik. Türgi peab normaliseerima oma suhted Küprose Vabariigiga ning austama kõigi ELi liikmesriikide suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust ning kõiki nende suveräänseid õigusi kooskõlas ELi ja rahvusvahelise õigusega, sealhulgas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooniga.
59. Tuletades meelde varasemaid nõukogu ja Euroopa Ülemkogu järeldusi, on EL jätkuvalt täielikult pühendunud Küprose probleemi terviklikule lahendamisele ÜROs kokkulepitud raamistiku kohaselt, kooskõlas kõigi asjaomaste ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidega ning vastavalt ELi aluspõhimõtetele ja *acquis*'le. On endiselt ülioluline, et Türgi pühenduks ja aitaks kaasa sellise rahumeelse lahenduse leidmisele, sealhulgas selle välispektidele. EL kutsub üles läbirääkimisi kiiresti jätkama ja on valmis täitma aktiivset rolli ÜRO juhitava protsessi kõigi etappide toetamisel. Nõukogu tuletab meelde, kui oluline on Varosha staatus, mõistab hukka kõik need Türgi ühepoolsed meetmed, mis on vastuolus ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidega, ja kordab oma üleskutseid need viivitamata tagasi pöörata. Nõukogu kutsub Türgit üles järgima asjakohaseid ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone, eelkõige resolutsioone 541, 550, 789 ja 1251.

60. Kooskõlas eelnevate aastate nõukogu järeldustega ning tuletades meelde Türgi rahvusvahelisi kohustusi selles valdkonnas kordab nõukogu oma tõsiseid kartusi jätkuva ja äärmiselt murettekitava tagasimineku pärast demokraatia, õigusriigi ja põhiõiguste valdkonnas. Süsteemne sõltumatuse puudumine ja põhjendamatu surve kohtusüsteemile, samuti meediavabaduse ja väljendusvabaduse piirangud põhjustavad jätkuvalt tõsist muret. Türgi peaks tõhustama oma koostööd Euroopa Nõukogu ja selle asjaomaste asutuste ja institutsioonidega ning järgima nende peamisi soovitusi, täielikult rakendama Euroopa inimõiguste konventsiooni ja teisi rahvusvahelisi inimõigustealaseid õigusakte, millega Türgi on ühinenud, samuti täitma Euroopa Inimõiguste Kohtu kõiki otsuseid kooskõlas Euroopa inimõiguste konventsiooni artikliga 46. Türgi jätkuv suutmatus rakendada Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid tekitab küsimusi seoses Türgi pühendumusega õigusriigi põhimõtte järgimisele ja põhiõiguste austamisele ning riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisele. Nõukogu kutsub Türgit üles negatiivseid suundumusi kõigis neis valdkondades kiiresti ümber pöörama ja tegelema kiiremas korras arvukate komisjoni aruandes tuvastatud tõsiste puudustega.
61. Majanduslike kriteeriumide osas innustab nõukogu Türgit jätkama meetmete rakendamist, et pöörduda tagasi rohkem stabiilsusele suunatud makromajanduspoliitika juurde ning tegeleda püsivate probleemidega Türgi turumajanduse nõuetekohases toimimises, sealhulgas institutsioonilise ja regulatiivse keskkonnaga. Lisaks tuletab nõukogu meelde, et Türgi peab täitma ELi-Türgi tolliliidu rakendamisega seotud kohustusi, tagades selle tõhusa kohaldamise kõigi liikmesriikide suhtes. Nõukogu kordab samuti, et kaupade, sealhulgas kahesuguse kasutusega kaupade vaba ringlus ei tohiks viia ELi piiravatest meetmetest kõrvalehoidmiseni.

62. ELi ja Türgi 2016. aasta avaldus on jätkuvalt rändealase koostöö põhiraamistik ja annab jätkuvalt tulemusi. Tulenevalt Euroopa Ülemkogu 2021. aasta oktoobrikuu järeldustest eeldab nõukogu, et Türgi tagab ELi ja Türgi avalduse täieliku ja mittediskrimineeriva rakendamise, sealhulgas Küprose Vabariigi suhtes, taasalustab tagasisaatmisi ja tõkestab ebaseaduslikku riiki saabumist. ELi ja Türgi tagasivõttulepingu täielik ja tõhus rakendamine ning koostöö kõigi ELi liikmesriikidega justiits- ja siseküsimuste valdkonnas on endiselt ilmtingimata vajalikud. Nõukogu rõhutab, et Türgi peab viima oma viisapoliitika vastavusse ELi omaga.
63. Nõukogu märgib sügava murega, et Türgi välispoliitika, nagu seda on üksikasjalikult kirjeldatud komisjoni aruandes, on üha enam vastuolus ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika prioriteetidega, ning kordab oma kindlat ootust, et esmajärjekorras kiirendab Türgi oma poliitika vastavusseviimist ELi ÜVJP kohaste seisukohtade ja piiravate meetmetega. Kuigi nõukogu tunnustab Türgi konstruktiivset rolli Ukraina teravilja ekspordi hõlbustamisel, peab nõukogu äärmiselt kahetsusväärseks, et Türgi ei ole ühinenud ELi piiravate meetmetega, mis võeti vastu vastusena Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale, ning toonitab, et on oluline takistada nendest kõrvalehoidmist.
64. Nõukogu märgib kahetsusega, et Türgi jätkab Euroopa Liidust kaugenemist, ning tuletab meelde oma varasemaid järeldusi, milles märgiti, et Türgi ühinemisläbirääkimised on seega tegelikkuses seiskunud ning kaaluda ei saa ühegi uue peatüki avamist ega sulgemist.

BOSNIA JA HERTSEGOVIINA

65. Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni 8. novembri 2023. aasta aruande Bosnia ja Hertsegoviina kohta ja komisjoni soovitusel ning jääb ootama eelseisvat selleteemalist Euroopa Ülemkogu arutelu.

66. Nõukogu väljendab heameelt reformialaste jõupingutuste üle, mida Bosnia ja Hertsegoviina on teinud pärast talle 2022. aasta detsembris kandidaatriigi staatuse andmist. Nõukogu innustab Bosniat ja Hertsegoviinat viima ellu 14 põhiprioriteeti, mis on esitatud komisjoni arvamuses Bosnia ja Hertsegoviina ELi liikmeks astumise avalduse kohta, mille nõukogu kinnitas 2019. aastal, sealhulgas rakendama kõiki veel rakendamata meetmeid, mis on kindlaks määratud komisjoni soovitusel kandidaatriigi staatuse kohta, võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 2022. aasta juunikuu järeldusi. Hoolimata negatiivsetest arengutest Serblaste Vabariigiks (*Republika Srpska*) nimetatud poliitilises üksuses, astuti olulisi samme edasi ja võeti olulisi kohustusi põhiprioriteetide täitmiseks. Nõukogu innustab tegema reformide vallas vajalikke täiendavaid edusamme. Nõukogu tuletab meelde, kui oluline on tagada kõigi vastuvõetud õigusaktide täielik vastavus ELi *acquis*'le ja Euroopa standarditele, sealhulgas Veneetsia komisjoni soovitustele. EL on valmis täiendavalt abistama Bosniat ja Hertsegoviinat reformides ja nende püsivas rakendamises, sealhulgas reformides, mis keskenduvad tema liikumisele ELiga ühinemise suunas.
67. Viidates Daytoni rahukokkuleppega kehtestatud institutsioonilistele mehhanismidele, peab Bosnia ja Hertsegoviina viima läbi täiendavaid põhiseaduse ja valimissüsteemi reforme, et tagada kõikide kodanike võrdsus ja mittediskrimineerimine, eelkõige rakendades Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat Sejdić-Finci kohtuasjas. Nõukogu kordab taas oma üleskutset tagada tõelise dialoogi abil ja kooskõlas Euroopa standarditega piiratud põhiseadusreformi ja valimisreformi kaasav protsess, et kaotada valimisprotsessis igasugune ebavõrdsus ja diskrimineerimine. Nõukogu toonitab, et ei tohi võtta ühtegi seadusandlikku või poliitilist meetet, mis muudaks Sejdić-Finci kohtuasjas ja sellega seotud Euroopa Inimõiguste Kohtu tehtud otsuste täitmise keerulisemaks või süvendaks veelgi olemasolevaid lõhesid.
68. Nõukogu kutsub kõiki Bosnia ja Hertsegoviina poliitikaarenil tegutsejaid tungivalt üles hoiduma ja ütleva lahti provokatiivsest lõhestavast retoorikast ja tegevusest, sealhulgas riigi suveräänsuse, ühtsuse ja territoriaalse terviklikkuse kahtluse alla seadmisest, ning lõpetama süüdimõistetud sõjakurjategijate ülistamise ning edendama aktiivselt leppimist.

69. Nõukogu kordab taas oma täielikku toetust Bosnia ja Hertsegoviina väljavaatele ühineda ELiga ühe, ühtse ja suveräänse riigina.
70. Nõukogu tunneb tõsist muret poliitilise üksuse Serblaste Vabariik seadusandliku tegevuse ja algatuste, sealhulgas setsessionistliku retoorika pärast ja riigi põhiseadusliku korra kahtluse alla seadmise pärast, mis ei ole kooskõlas Bosnia ja Hertsegoviina liikumisega ELiga ühinemise suunas. Nõukogu avaldab kahetsust, et poliitiline üksus Serblaste Vabariik on võtnud vastu õigusaktid, mille kohaselt ei kehti selles poliitilises üksuses Bosnia ja Hertsegoviina konstitutsioonikohtu otsused. Nõukogu rõhutab, et Bosnia ja Hertsegoviina suveräänsust, territoriaalset terviklikkust, põhiseaduslikku korda, sealhulgas konstitutsioonikohtu otsuseid, ja rahvusvahelise juriidilise isiku staatust tuleb austada. Igasugune nende põhimõtete vastane tegevus toob kaasa tõsised tagajärjed.
71. Nõukogu märgib, et on tehtud vähe edusamme, ja toonitab vajadust tugevdada õigusriiki, võttes muu hulgas vastu uue seaduse kõrgema kohtu- ja prokuratuurinõukogu kohta ning võttes vastu kohtute seaduse. Nõukogu kutsub Bosniat ja Hertsegoviinat üles astuma otsustavaid samme korrupsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks, et saavutada häid tulemusi uurimistes ja süüdimõistvate kohtuotsuste tegemisel, sealhulgas kõrgel tasandil. Nõukogu väljendab heameelt selle üle, et tegevust on alustanud Europoli kontaktpunkt. Konstitutsioonikohtu otsuseid tuleb täielikult järgida.
72. Nõukogu märgib, et põhiõiguste valdkonnas on tehtud piiratud jõupingutusi, kuid väljendab heameelt piinamise ennetamise mehhanismina kavandatud ombudsmani määramise üle ning kutsub Bosniat ja Hertsegoviinat üles märkimisväärselt intensiivistama reformialaseid jõupingutusi inimõiguste, soolise võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise valdkonnas, eelkõige võideldes koduvägivalla, naistevastase vägivalla ja soolise vägivalla vastu ning tagades LGBTI-inimeste õigused.

73. Nõukogu peab kahetsusväärseks tagasiminekut väljendus- ja meediavabaduse valdkonnas ning kutsub Bosniat ja Hertsegoviinat tungivalt üles tagama ajakirjanike turvalisuse ning asjakohased õiguslikud järelmeetmed ähvardusi ja vägivalda puudutavate juhtumite korral. Nõukogu mõistab hukka poliitilises üksuses Serblaste Vabariik laimamise eest kriminaalkaristuste taaskehtestamise ning peab kahetsusväärseks, et kõnealuse üksuse täiskogu võttis hiljuti esimesel lugemisel vastu seaduseelnõu, milles kodanikuühiskonna rühmitusi nimetatakse „välisagentideks“, mis on väga murettekitav.
74. Nõukogu väljendab heameelt selle üle, et avaliku halduse reformimisel on tehtud mõningaid edusamme, eelkõige teabele vaba juurdepääsu käsitleva seaduse vastuvõtmise üle. EL ootab täiendavate sammude astumist professionaalse ja depolitiseeritud avaliku teenistuse tagamiseks. Lisaks innustab nõukogu tungivalt Bosniat ja Hertsegoviinat töötama *acquis*' vastuvõtmiseks välja riikliku programmi, et tagada õigusaktide vastavusseviimise koordineeritus.
75. Nõukogu väljendab heameelt positiivsete sammude üle, mis on tehtud rände haldamise ja koordineerimise parandamiseks, eelkõige välismaalaste seaduse vastuvõtmise üle. Nõukogu kutsub riiki üles viima oma viisapoliitika täielikult vastavusse ELi omaga, sõlmima ELiga Frontexi staatust käsitleva lepingu ja tagama juurdepääsu varjupaigamenetlusele.
76. Majanduskriteeriumide osas märgib nõukogu, et Bosnia ja Hertsegoviina on toimiva turumajanduse juurutamise varases etapis.
77. Nõukogu väljendab heameelt selle üle, et pikendati volitusi, mis on antud EUFOR Altheale, mis etendab jätkuvalt võtmetähtsat rolli Bosnia ja Hertsegoviina ametivõimude toetamisel seoses kõigi kodanike jaoks ohutu ja turvalise keskkonna säilitamisega.
78. Nõukogu kordab, et on oluline, et koostöö rahvusvaheliste osalejate vahel jätkuks, ning väljendab toetust kõrge esindaja ja tema büroo missioonile 5 + 2 tegevuskava täitmisel.

79. Nõukogu innustab Bosniat ja Hertsegoviinat jätkama aktiivset osalemist piirkondlikus koostöös ja heanaaberlikes suhetes ning ratifitseerima kiiresti kõik Berliini protsessi raames saavutatud piirkondlikud liikuvust käsitlevad kokkulepped.
80. Nõukogu tunnustab Bosniat ja Hertsegoviinat selle eest, et on märkimisväärselt parandanud ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika järgimist, mis näitab tema selget pühendumust ELiga ühinemise suunas liikumisele. Nõukogu innustab Bosniat ja Hertsegoviinat seda positiivset suunda jätkama ning kutsub Bosniat ja Hertsegoviinat üles tagama piiravate meetmete, sealhulgas Venemaa ja Valgevene suhtes kohaldatavate piiravate meetmete täieliku rakendamise.

KOSOVO

81. Nõukogu väljendab heameelt seoses Kosovo jätkuva pühendumisega Euroopa suunas liikumisele ja sellega seotud reformidele. EL on valmis täiendavalt abistama Kosovot reformides ja nende püsivas rakendamises, sealhulgas reformides, mis keskenduvad tema liikumisele ELiga ühinemise suunas. Nõukogu jääb ootama Kosovo suhtes viisanõude kaotamise jõustumist 1. jaanuaril 2024.
82. Nõukogu väljendab heameelt oluliste edusammude üle seoses valimisreformiga, mille puhul võetakse arvesse järjestikuste ELi valimisvaatlusmissioonide ammuseid soovitusi, ning innustab Kosovot rakendama uusi õigusakte enne järgmisi üldvalimisi.
83. Nõukogu märgib, et õigusriigi vallas ning organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse ja korrupsioonivastase võitluse valdkonnas on tehtud vähe edusamme, ning kutsub Kosovot üles parandama olemasolevate vahendite rakendamist, et kaitsta kohtusüsteemi terviklikkust, sõltumatust ja tõhusust, ning jätkama avaliku halduse reformimist. Tuleks teha täiendavaid edusamme tulemuslikuks põhiõiguste, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse ning vähemuskogukondade ja LGBTI-inimeste õiguste edendamiseks ning kultuuri- ja usupärandi täieliku kaitse tagamiseks. Nõukogu kutsub Kosovot tungivalt üles rakendama koduvägivalla, naistevastase vägivalla ja soolise vägivalla ennetamist ja selle eest kaitsmist käsitlevat seadust. Kosovo peaks viivitamata rakendama konstitutsioonikohtu otsust Dečani kloostri kohta. Nõukogu kordab oma muret väljendusvabaduse puudumise ja piiratud pluralismi pärast Kosovo põhjaosas.

84. Nõukogu on sügavalt mures Kosovo põhjaosas valitseva olukorra pärast, sealhulgas julgeoleku küsimustes. Pingeid on veelgi suurendanud mitmed Kosovo ja Serbia ühepoolsed sammud, Kosovo serblaste kollektiivne tagasiastumine Kosovo asutustest ja aprillis Kosovo põhjaosas toimunud valimiste boikoteerimine. Nõukogu mõistab teravalt hukka Kosovo serblastest meeleavaldajate poolt 29. mail 2023 toime pandud vägivaldsed teod kodanike, Kosovo rahuvalvejõudude, õiguskaitsetöötajate ja ajakirjanike vastu. Kosovo põhjaosas tuleks võimalikult kiiresti korraldada uued kohalikud valimised ning Kosovo serblased peaksid neis aktiivselt ilma eeltingimusteta osalema. Lisaks peaksid Kosovo serblased pöörduma tagasi asutuste juurde, kust nad lahkusid. Kosovo peaks seda tagasipöördumist hõlbustama ja Serbia peaks seda tagant kannustama.

Nõukogu tuletab meelde, et kooskõlas kõrge esindaja poolt ELi nimel tehtud 3. juuni avaldusega rakendab EL Kosovo suhtes tagasipööratavaid meetmeid, kuna ei ole võetud otsustavaid meetmeid Kosovo põhjaosas pingete leevendamiseks. Nõukogu väljenda heameelt seoses asjaoluga, et Kosovo on astunud samme mõnede ELi nõudmiste täitmiseks. Nõukogu tuletab meelde, et EL on valmis nimetatud meetmed tühistama, kui ELi seniste nõudmiste täitmisel tehakse täiendavaid edusamme. Nõukogu jätkab selle teema käsitlemist ja pöördub selle juurde tagasi, tuginedes kõrge esindaja aruandele kõnealuste nõudmiste täitmise kohta.

Nõukogu kordab, et vägivald ei ole põhjendatud, ning mõistab teravalt hukka 24. septembril 2023 toimunud vägivaldse rünnaku Kosovo politsei vastu. Nõukogu võtab teadmiseks Kosovo politsei paranenud koostöö EULEXiga seoses kõnealuse rünnakuga. Nõukogu väljendab heameelt seoses Kosovo rahuvalvejõudude tugevdatud kohalolekuga, eelkõige Kosovo ja Serbia vahelisel piiril. Kosovo ja Serbia peavad tegema pidevaid jõupingutusi pingete leevendamiseks, hoiduma ühepoolsetest ja provokatiivsetest tegevustest, mis võivad viia pingeteni ja vägivallani, ning lõpetama lõhestava retoorika. Nõukogu tuletab meelde, et kooskõlas Euroopa Ülemkogu 2023. aasta 26.–27. oktoobri järel dustega on poolte suutmatusel pingeid leevendada tagajärjed.

85. Nõukogu eeldab, et nii Kosovo kui ka Serbia leiavad Kosovo põhjaosas valitsevale olukorrale püsiva lahenduse, mis tagab kõigile kodanikele turvalisuse, julgeoleku ja osalusdemokraatia.
86. Nõukogu eeldab, et Kosovo osaleb ELi vahendatud dialoogis heas usus ja kompromissi vaimus, et saavutada viivitusteta Serbiaga terviklik õiguslikult siduv kokkulepe suhete normaliseerimise kohta kooskõlas rahvusvahelise õiguse ja ELi *acquis*'ga. Selles kokkuleppes tuleks käsitleda kõiki peamisi lahendamata küsimusi ja seeläbi peaks see toetama piirkonna stabiilsuse tagamist. Suhete normaliseerimine ja dialoogi raames võetud kohustuste täitmine on möödapääsmatu tingimus mõlema osapoole Euroopa suunas liikumisel ning edusammude puudumisel võivad mõlemad jääda ilma olulistest võimalustest.
87. Nõukogu väljendab heameelt seoses 2023. aasta veebruaris ja märtsis vastu võetud Kosovo ja Serbia vaheliste suhete normaliseerimisele suunatud lepingu ja selle rakenduslisaga ning peab kahetsusväärseks, et kumbki pool ei ole piisavalt rakendanud kõnealust lepingut ega täitnud ka muid täitmist ootavaid kohustusi, mis on kokku lepitud ELi vahendatud dialoogi raames, mida juhib kõrge esindaja ja toetab ELi eriesindaja. Nõukogu kutsub Kosovot ja Serbiat üles neid täiendava viivitusega ja eeltingimusteta täielikult austama ja täitma. See hõlmab serblaste enamusega kohalike omavalitsuste liidu/ühenduse loomist. Nõukogu väljendab heameelt Kosovo ja Serbia valmisoleku üle kiita heaks ELi vahendaja poolt osapooltele esitatud statuudi kavand, tingimusel et selle alusel tuleb teha täiendavat tööd.
88. Nõukogu palub ELi eriesindajal Belgradi ja Priština dialoogis ning muudes Lääne-Balkani piirkondlikes küsimustes ajakohastada järgmise suhete normaliseerimise töörühma töökava, et kajastada Kosovo kohustusi, mis tulenevad eespool nimetatud lepingust ja selle rakenduslisast.
89. Nõukogu kordab Kosovo erikodade ja eriprokuratuuri töö tähtsust ja oma toetust sellele ning toonitab oma valmisolekut abistada neid nende volituste täitmisel.

90. Nõukogu tuletab meelde, kui oluline on Kosovo tihe koostöö EULEXi missiooniga ning teiste asjaomaste rahvusvaheliste osalejatega.
91. Majanduslike kriteeriumide osas märgib nõukogu, et Kosovo on toimiva turumajanduse väljaarendamise varajase etapi ja teatava ettevalmistatuse vahepunktis.
92. Nõukogu kutsub Kosovot üles kiiresti aktiivselt ja konstruktiivselt osalema piirkondlikus koostöös ning täitma oma kohustusi Kesk-Euroopa vabakaubanduslepingu ning stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu raames, sealhulgas tühistades oma otsuse keelata kaupade import Serbiast. Nõukogu väljendab heameelt asjaolu üle, et Kosovo ratifitseeris kolm 2022. aastal Berliini protsessi raames saavutatud kokkulepet vaba liikumise ja kvalifikatsioonide vastastikuse tunnustamise kohta.
93. Nõukogu tunnustab Kosovot Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale terava hukkamõistu avaldamise eest, riigi selge geostrateegilise suunitluse eest ning ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika vabatahtliku järgimise ja ELi piiravate meetmete jätkuva rakendamise eest, mis on selge märk Kosovo strateegilisest valikust ja väärtustel põhinevasse kogukonda kuulumisest.

UKRAINA

94. Nõukogu kordab, et mõistab resoluutselt hukka Venemaa agressioonisõja Ukraina vastu. Nõukogu tuletab meelde Euroopa Liidu vankumatut toetust Ukraina sõltumatusele, suveräänsusele ja territoriaalsele terviklikkusele tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides ning tema võõrandamatule õigusele kaitsta end Venemaa agressiooni vastu. EL jätkab Ukraina ja Ukraina rahva toetamist Venemaa jätkuvas Ukraina-vastases sõjas nii kaua kui vaja.
95. Nõukogu tunnustab märkimisväärset edu, mida Ukraina on saavutanud kandidaatriigi staatuse aluseks olevate eesmärkide täitmisel, vaatamata asjaolule, et Ukraina on rünnaku all.
96. Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni 8. novembri 2023. aasta aruande Ukraina kohta ja komisjoni soovitused ning jääb ootama eelseisvat selleteemalist Euroopa Ülemkogu arutelu.

97. EL on valmis Ukrainat täiendavalt abistama tema reformides ja nende püsivas rakendamises, sealhulgas need reformid, mis on suunatud ELi suunas liikumisele, ning on jätkuvalt pühendunud Ukraina taastamise, taastumise ja ülesehitamise toetamisele.
98. Nõukogu tunnustab Ukraina pühendumust õigusriigi põhimõtte ning kohtu- ja avaliku halduse reformide terviklikule ja järjepidevale rakendamisele ning väljendab heameelt nendega seoses tehtud edusammude üle ning innustab Ukrainat püsima meeleskindlalt sellel teel, mis on jätkuvalt hädavajalik Ukraina vastupanuvõime tugevdamiseks ja laienemisprotsessis täiendavate edusammude tegemiseks.
99. Nõukogu väljendab heameelt asjaolu üle, et põhiõigusi käsitlev õigus- ja institutsiooniline raamistik on paigas, samuti Ukraina meediat käsitlevate õigusaktide vastavusse viimise üle ELi audiovisuaalmeedia teenuseid käsitleva *acquis*'ga.
100. Korruptsioonivastase võitluse küsimuses väljendab nõukogu heameelt edusammude üle korruptsioonivastase võitluse institutsioonide sõltumatu ja tõhusa toimimise tagamisel. Ukraina peaks jätkama oma korruptsioonivastase võitluse institutsioonide ja meetmete tugevdamist ning parandama veelgi oma tulemusi uurimistes ja süüdimõistvate kohtuotsuste tegemisel, sealhulgas suukorruptsiooni juhtumite puhul. Seoses meetmetega, mille eesmärk on piirata oligarhide liigset mõju, avaldab nõukogu tunnustust oluliste süsteemsete lahenduste rakendamise eest ja ootab selles osas jätkuvaid edusamme. Nõukogu tunnustab edusamme, mis on saavutatud Ukraina rahapesuvastaste õigusaktide vastavusseviimisel rahapesuvastase töökonna standarditega. Nõukogu võtab teadmiseks rahvusvahemustesse kuuluvate isikute õigustega seoses võetud meetmed ning jääb ootama edasisi samme, mida on soovitanud Veneetsia komisjon.
101. Venemaa jätkuva agressiooni tõttu on rahapoliitika elluviimine ja üldine majanduse juhtimine Ukrainas olnud erakordselt raske. Riigi turumajanduse toimimine ja reguleerivate asutuste sõltumatus, eelkõige keskpanga puhul, kes on juba võtnud otsustavaid meetmeid, on eriti olulised, pidades silmas ka ülesehituspüüdlusi.

102. Nõukogu tunnustab Ukraina jõupingutusi energiatulgeoleku ja energiavarustuse sõltumatuse suurendamiseks. Ukraina energiataristu vastu suunatud pidevate rünnakute kontekstis on EL valmis jätkama toetuse andmist Ukraina energiasüsteemi vastupidavuse suurendamiseks.
103. Nõukogu paneb rõhku ELi ja Ukraina valdkondliku koostöö edasisele süvendamisele ja riigi lõimimisele ELi siseturgu, tuginedes ELi-Ukraina assotsieerimislepingu, sealhulgas põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna tõhusamale rakendamisele.
104. Nõukogu väljendab heameelt seoses Ukraina strateegilise pühendumisega ELiga ühinemise suunas liikumisele ning seoses sellega, et Ukraina poliitika on suuresti kooskõlas ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohaste seisukohtade ja piiravate meetmetega. Nõukogu innustab Ukrainat jätkama seda positiivset suunda täieliku kooskõla saavutamise poole, sealhulgas vastavalt suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtetele.

MOLDOVA

105. Nõukogu tunnustab märkimisväärset edu, mida Moldova on saavutanud oma kandidaatriigi staatuse aluseks olevate eesmärkide täitmisel, vaatamata märkimisväärsetele probleemidele, mis tulenevad Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast ja Moldova enda vastu suunatud hübriidtegevusest.
106. Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni 8. novembri 2023. aasta aruande Moldova kohta ja komisjoni soovitusel ning jääb ootama eelseisvat selleteemalist Euroopa Ülemkogu arutelu.
107. EL on valmis täiendavalt abistama Moldovat reformides ja nende püsivas rakendamises, sealhulgas reformides, mis keskenduvad tema liikumisele ELiga ühinemise suunas.
108. Põhialuste osas tunnustab nõukogu Moldova selget pühendumust reformiprotsessile ja tema astunud otsustavaid samme ning toonitab, et on oluline jätkata kestlikku ja märgatavat edasiminekut reformide alal, eelkõige õigusriigi, õigusemõistmise ja põhiõiguste (sealhulgas vähemuste hulka kuuluvate isikute õigused) valdkonnas.

109. Nõukogu innustab Moldovat jätkama ulatusliku kohtureformi, sealhulgas kontrolliprotsessi, samuti korrupsioonivastase võitluse edendamist, keskendudes asjaomaste institutsioonide tugevdamisele ning heade tulemuste saavutamisele uurimistes ja süüdimõistvate kohtuotsuste tegemisel, sealhulgas suurkorruptsiooni juhtumite puhul. Nõukogu väljendab heameelt süsteemse lähenemisviisi üle, mida Moldova kasutab deoligarhiseerimiseks, ning innustab jätkama asjaomase tegevuskava rakendamist.
110. Nõukogu võtab teadmiseks OSCE/ODIHRi esialgsed järeldused, mis osutavad, et 5. novembril toimunud kohalikud valimised olid rahumeelsed ja neid juhiti keerulistes tingimustes tõhusalt. Siiski täheldati nii välissekkumise kui ka – riikliku julgeoleku probleemide tõttu kehtestatud – piiravate meetmete negatiivset mõju valimisprotsessile. Pidades silmas eelseisvaid presidendi- ja parlamendivalimisi, kutsub nõukogu Moldovat üles tagama, et pahatahtliku sekkumise vastased meetmed oleksid kooskõlas rahvusvaheliste standarditega.
111. Nõukogu tunnustab Moldova vastupanuvõimet Venemaa enneolematu hübriidtegevuse suhtes ning kinnitab sellega seoses veel kord ELi toetust, sealhulgas ELi partnerlusmissiooni kaudu Moldova Vabariigis.
112. Nõukogu tunnustab Moldova jõupingutusi riigi energiajulgeoleku ja energiavarustuse sõltumatuse suurendamiseks. Moldova peab veelgi suurendama oma tootmisvõimsust ning tõhustama taastuenergia ja energiatõhususega seotud meetmeid, eelkõige Moldova toetuspaketist saadava abiga.
113. Tunnistades majandus- ja finantssektori reformide vallas tehtud edusamme, tõstab nõukogu esile, et on oluline jätkata ümberkujundavaid majandusreforme, valdkondlikku koostööd ja Moldova lõimimist ELi siseturgu, tuginedes ELi-Moldova assotsieerimislepingu, sealhulgas põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna tõhusamale rakendamisele.

114. Nõukogu väljendab heameelt seoses Moldova pidevate jõupingutustega avaliku halduse ja riigi rahanduse juhtimise raamistiku tugevdamiseks ning kutsub Moldovat üles jätkama oma haldus- ja institutsioonilise suutlikkuse tugevdamist kõigil tasanditel. Kodanikuühiskonna süsteemne kaasamine reformidesse peaks jätkuma ning konsultatsioonid õigusloomeprotsessis peaksid olema paremini ajastatud ja läbipaistvamad.
115. Nõukogu kordab oma pühendumust Moldova Vabariigi suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse toetamisele tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides.
116. Nõukogu väljendab heameelt Moldova kindla ja põhimõttelise seisukoha üle Venemaa Ukraina-vastase agressiooni hukkamõistmisel. Nõukogu väljendab heameelt seoses Moldova strateegilise pühendumisega ELiga ühinemise suunas liikumisele ning selle üle, et Moldova poliitika on ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohaste seisukohtade ja piiravate meetmetega oluliselt enam kooskõlla viidud. Nõukogu innustab Moldovat jätkama seda positiivset suunda täieliku kooskõla saavutamise poole, sealhulgas vastavalt suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtetele.

GRUUSIA

117. Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni 8. novembri 2023. aasta aruande Gruusia kohta ja komisjoni soovitusel ning jääb ootama eelseisvat selleletemalist Euroopa Ülemkogu arutelu.
118. Nõukogu kutsub Gruusiat üles tõendama oma selget pühendumust ELi väärtustele, jätkama reformikava elluviimist ning täitma kaasavalt, sisuliselt ja pöördumatult komisjoni määratud tingimusi, et liikuda edasi tulevase ELi liikmesuse suunas.
119. Nõukogu võtab igati teadmiseks Gruusia rahva valdava enamiku tõelised püüdlused, et riik saaks ELi liikmeks. Nõukogu väljendab heameelt riigi üldjoontes hea õigusraamistiku, institutsioonilise ülesehituse ja aktiivse kodanikuühiskonna, sealhulgas järelevalveorganisatsioonide üle ning tuletab meelde, et need elemendid annavad Gruusiale kindla aluse demokraatlike ja õigusriigi reformide edendamiseks.

120. Seoses mõne laienemise põhialusega tunnustab nõukogu eelkõige üldisi edusamme avaliku halduse reformi, riigihangete ja majandusreformide valdkonnas. Nõukogu väljendab heameelt seoses Gruusia üldise valmidusega täita liikmesusest tulenevaid kohustusi, innustab tagama järjepideva vastavusseviimise ELi *acquis*' ja standarditega, süvendades veelgi valdkondlikku koostööd ELiga, tuginedes ELi-Gruusia assotsieerimislepingu, sealhulgas põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna tõhusamale rakendamisele. Samuti innustab nõukogu Gruusiat jätkama viisanõude kaotamise kriteeriumide täitmist.
121. Nõukogu kutsub kõiki Gruusia poliitikaareenil tegutsejaid üles osalema konstruktiivses koostöös ja dialoogis, ütlema lahti polariseerimisest ja hoiduma sellisest tegevusest, mis võiks veelgi süvendada poliitilisi pingeid ning takistada riigi demokraatlikke institutsioone ja reformikava. Lisaks tuletab nõukogu meelde, et Gruusia on võtnud kohustuse tagada, et kodanikuühiskond saaks tegutseda vabalt ning osaleda aktiivselt, kaasatult ja sisuliselt poliitikakujundamise protsessis. See tagaks tõhusama ja kestlikuma edasimineku reformide elluviimisel põhivaldkondades, eelkõige õigusriigi ja põhiõiguste valdkonnas.
122. Nõukogu toonitab samuti, et on oluline võidelda sellise desinformatsiooni ja välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja välissekkumise vastu, millega rünnatakse ELi ja selle väärtusi, ning kutsub Gruusiat üles võtma selle nimel sisulisi meetmeid.
123. Nõukogu kordab, et demokraatlike institutsioonide nõuetekohane toimimine ning kohtusüsteemi ja õigusriigiga seotud reformid peaksid jääma riigi prioriteediks. Nõukogu rõhutab, et kõigi riigiasutuste, eelkõige kohtu-, prokuratuuri- ja rahandusametuste täielikku sõltumatust, vastutust ja erapooletust tuleb veelgi tugevdada ja tagada kooskõlas Euroopa standardite ja Veneetsia komisjoni soovitustega. Nõukogu rõhutab, et on oluline saavutada häid tulemusi korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse juhtumite uurimisel ning rakendada oligarhia kaotamise meetmeid süsteemse lähenemisviisi abil.

124. Seoses valimisreformiga tuleb nõukogu meelde, et Euroopa ja rahvusvaheliste standarditega kooskõlas olev kindel raamistik on demokraatia tugevdamiseks endiselt hädavajalik. Nõukogu kutsub Gruusiat üles tagama vaba, õiglase ja konkurentsivõimelise valimisprotsessi, eelkõige 2024. aastal, ning täielikult rakendama varasemate valimistega seoses OSCE/ODIHRi ja Euroopa Nõukogu / Veneetsia komisjoni poolt antud soovitusi.
125. Nõukogu kordab, et Gruusia peab võimaldama täielikult austada põhiõigusi, sealhulgas meediavabadus ja meedia mitmekesisus, õigus arvamus-, kogunemis- ja väljendusvabadusele ning LGBTI-inimeste kaitstus hirmutamise, vägivalda ja diskrimineerimise eest.
126. Nõukogu kinnitab taas ELi toetust Gruusia suveräänsusele, sõltumatusle ja territoriaalsele terviklikkusele tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides ning toonitab, et EL on jätkuvalt kindlalt pühendunud konfliktide rahumeelsele lahendamisele ning oma mittetunnustamis- ja osalemispoliitikale, sealhulgas ELi vaatlusmissiooni kohaloleku kaudu Gruusias.
127. Nõukogu toonitab oma kindlat ootust, et Gruusia suurendab oluliselt enda poliitika kooskõla ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika kohaste seisukohtade ja piiravate meetmetega, sealhulgas vastavalt suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtetele. Samuti kutsub nõukogu Gruusiat üles pöörama esmajärjekorras tagasi negatiivse suundumuse ja liikuma täieliku kooskõla suunas. See oleks selge märk riigi strateegilisest valikust saada ELi liikmeks. Nõukogu innustab Gruusiat jätkama ELiga head koostööd ELi piiravatest meetmetest, sealhulgas Venemaa ja Valgevene vastu suunatud piiravatest meetmetest kõrvalehoidmise takistamise valdkonnas.